

Verdien av verdier

Taler

Gunnar Stålsett

Dato

20 oktober 1999

Omstendigheter

FSDs stormøte om næringsliv og etikk

1 Jeg har valgt å konsentrere meg om det overordnede perspektiv i kveldens tema - om verdien av verdier. Jeg regner med at mine dialogpartnere vil ta oss videre inn i de dagsaktuelle politiske konkretiseringer.

5 Jeg konsentrerer [meg om] at globalisering er et tema i tiden. Det holdes utallige seminarer mellom engasjerte og innvidde. Men jeg sitter med en følelse av at mens seminarene holdes, går utviklingen ubønnhørlig mot en verden der markedet overtar en styringsfunksjon som langt overgår demokratisk valgte nasjonale og regionale organers mulighet. Markedet representerer en økonomisk
10 makt som ingen nasjonalbank alene kan motstå, om den blir gjenstand for konsentrert økonomisk aggresjon. Markedet fremmer ikke global solidaritet og målrettet fattigdomsbekjempelse.

15 Når UNDPs årsrapport kan si at verdens befolkning sett under ett har tjent på globaliseringen, så er det like meningsløst som å si at verdens befolkning sett under ett er hvit eller svart. Hva hjelper det å se verden under ett, hvis dette skjuler at det er en milliard som lever under fattigdomsgrensen?

20 Andre får ta fram globaliseringens velsignelser - de er kanskje mer overbevisende på de ikke-økonomiske områder. Jeg er opptatt av nødvendigheten av at vi [har et] ansvar for et globalt økonomisk regime basert på folkestyre og samarbeid mellom nasjonene, et system som gjør oss i stand til å styre kapitalkreftene for å fremme solidaritet, nasjonalt og globalt. Og jeg er opptatt av at den solidaritet som preger den nordiske velferdsamfunns-modell ikke kan stanse ved
25 landegrenser. Vi trenger en ny visjon om en global sosial kontrakt, om ikke all vår tale om globalisering bare skal fungere som et skalkeskjul for vern om våre egne velstandsøyer i et hav av fattigdom, underernæring, undertrykking og

marginalisering av store befolkningsgrupper.

30

Jeg lar alle definisjoner av globalisering ligge, de er utterpet. Jeg lar alle statistikker hvile, de har desverre liten effekt når det gjelder å endre holdninger. Jeg minner bare om at det vi snakker om er en spekulasjonsøkonomi som ikke for mer enn en brøkdels vedkommende har å gjøre med grunnleggende etiske verdier som arbeid og ledelse, og produksjon av varer og tjenester. Når jeg 35 snakker om globalisering i denne sammenheng, så snakker jeg om en boble som fort kan sprekke - den neo-liberale utopi - som også har blitt kalt hyperglobalisering (Held). Denne økonomiske sårbarhet så vi tydelig demonstrert da den oppskrytte tigerøkonomi ble til tiggerøkonomi i løpet av noen få måneder, og de samme nasjoner måtte leve på IMF's og 40 Verdensbankens nåde. Faktisk var det slik at hele verdensøkonomien var i ferd med å bli trukket inn i et krakk av hittil ukjent seismisk kraft.

De vestlige industriland reddet sitt eget skinn ved å berge land i Asia og Latin 45 Amerika, inkludert Mexico, med spektakulær pengehjelp. Uten IMF og Verdensbanken ville vi alle vært rammet. Det kan være mye å si om den politikk disse viktige internasjonale monetære organisasjoner har stått for. Jeg konstanterte i dag som et uttrykk for at noe nytt kan skje, når jeg på et seminar i Asia tidligere i år hørte Verdensbankens direktør Wolfenson si at vi ikke lenger 50 kan ta ansvar for en politikk som ikke tar hensyn til verdens fattige. Hans medarbeider Josef Stiglitz, fulgte opp med å si at det er umoralsk å forsøke å løse et lands økonomiske problemer ved å produsere arbeidsledighet. Dette uttalte han i Sør-Korea, i et land som på grunn av krakket og IMF's redningsaksjon, hadde fått mer enn 2 millioner arbeidsledige over natten. Jeg tar uttalelsene fra 55 disse to ledere av Verdensbanken som et tegn på at den sosiale og menneskelige faktor begynner å slå igjennom i Bretton Woods-institusjonenes politikk.

I et sveitsisk hotell sto følgende oppslag: "Please leave your values at the front desk." Det er forskjell på values and valuables - verdier og verdisaker. Er det slik 60 at norske næringslivsledere etterlater sine verdier på forværelset, før de går inn til styremøter for å forhandle om verdisaker? Eventuelt at de gjør det når det gjelder næringslivsinnsats utenfor landets grenser? La spørsmålet henge der mens vi nærmer oss temaet fra et større perspektiv.

65 Alt dreier seg om verdier. Det er bare et spørsmål om hvilke verdier. Og når verdiene er listet opp, blir det et spørsmål om verdihierarkiet. Hvilke verdier

styrer verdivalget? Finnes verdier som har verdi i seg selv, grunnverdier, fundamentale etiske verdier? Har f.eks. penger verdi i seg selv? Nei, de skal
70 brukes for å fremskaffe noe annet. De er midler. Er venner eller kollegaer eller medmennesker midler? Nei, da er det ikke sant vennskap, eller kollegialitet, eller medmenneskelighet det er snakk om. I vårt samfunn kan vi langt på vei enes om verdiord som solidaritet, samarbeid, fellesskap, deltakelse, fred, natur, menneskenes liv, menneskenes kropp, menneskenes tid. Kan næringslivet være
75 med på å fremme disse grunnverdier uten å tape i konkurransen, dvs. gå til grunne som næringsliv? Hva slags verdier skaper til syvende og sist næringslivet? Hva slags verdiskapning skjer i den globaliserte økonomi? Er globalisering bare et spørsmål om profitt?

80 Verken globalisering eller verdidebatt er noe nytt. Det dreier seg om temaer som vi har grunn til å anta alltid har oppdratt menneskeheten, om å legge jorden under seg, bli fruktbare, se ut over grensene inn i det lovende land som flyter av melk og honning. Religionenes verden er verdienes verden. Filosofenes tema er verdier som mening og mål. Politikerne må prioritere ut fra mer eller mindre
85 klare kriterier.

Et av problemene i verdidebatten er spørsmålet om hvem vi er som har ansvar. Har globaliseringen et ansikt og et hjerte, ikke bare et hode og en munn? Mange snakker om den, men hvem sier at globaliseringen, det er jeg, det er mitt ansvar?
90 Kan vi vaske våre hender og si: Hva er globalisering?

Når George Soros, som er selve 90-tallets globaliseringsguru, og som har raidet flere lands valutaer, fremstår med alvorstunge advarsler mot å gi all makt til markedet, så er det i beste fall forvirrende. I verste fall blir hans kritikk av neo-
95 liberalismen ikke troverdig, når han erklærer seg enig med Brasils president Fernando Henrique Cardoso: "Marked beskjeftiger seg med vekselkurs, ikke etiske verdier. Det er ikke en ufullkommenhet. Markedet bør slett ikke beskjeftige seg med etiske verdier." Kapitalismens kritikk av neo-liberalismen og hyperglobaliseringen dreier seg bare om justeringer av visse åpenbart uheldige
100 sider, mens systemet blir stående intakt.

Også når industrilandenenes regjeringer tar opp globaliseringstemaet er det stort sett under synsvinkelen hvordan kan vi dempe uheldige bivirkninger, for systemet er kommet for å bli? Når næringslivet engasjerer seg er det naturligvis
105 ikke å vente en dyptgående kritikk av markedet som mekanisme. Hva med

fagbevegelsen? Har ikke den bestemt at globalisering er bra?

110 Jeg vil forsøke å stimulere til å sette globaliseringsdebatten inn i et større verdiperspektiv og regner med panelets hjelp til å få oss ned på jorda igjen.

La meg først ta opp spørsmålet: Hvorfor må globaliseringsdebatten være en verdidebatt og ikke bare en debatt om økonomisk verdiskapning?

115 Det ligger i tiden. Jaglands norske hus og Bondeviks verditorg er begge symptomer på en opplevelse av et verdivakuum i det norsk samfunn.

120 Verdidebatten er akterutseilt som en følge av kulturpluralismen i det postmoderne samfunn. Ti år etter murens fall lider verden under en ideologisk verdimonolog. Markedet taler til seg selv. Markedsliberalismen har seiret over marxismen. Det foregår ingen ideologisk basert verdikamp. På sett og vis kan dagens verdidebatt tolkes som en sorgreaksjon etter ideologiens død.

125 Så dramatisk er det som har skjedd, at den amerikansk professoren Francis Fukuyama har skapt seg et navn ved å erklære at med markedsøkonomiens verdenshegemoni er vi kommet til historiens ende. Intet mindre. Menneskehetens mål er nådd. Nå gjenstår bare mindre korreksjoner i et ellers perfekt system i den beste av alle verdener. Riktignok har han i en ny artikkel utvidet perspektivet til at vi også står ved menneskehetens slutt slik vi kjenner den i dag, i og med bioteknologiens mulighet til å skape det nye menneske. 130 Noen kritikere har kalt dette "markedets messianisering". Arthur Koestler tok oppgjør tidlig med marxismen under tittelen: "Guden som sviktet". Vil det også bli fremtidens dom over den globale kapitalisme?

135 Det finnes også andre forklaringsmodeller for verdiinteressen i vår tid. Kan det tenkes at den er en ren refleks av dette århundres betydninger mellom bestialitet og humanitet? Ved begynnelsen av dette århundre rådet i den vestlige verden en viss optimisme. Pedagogen Ellen Key spådde at det 20. århundre ville bli barnets århundre. Rett og galt. Fortsatt dør tusenvis av barn hver dag av hunger rundt 140 om i verden, eller av sykdommer som det finnes medisin mot, eller i slavearbeid. Men ved slutten av dette århundre har vi fått en FN-konvensjon for barns rettigheter, som i det minste er en felles norm for verdenssamfunnet, selv om det er langt fram til virkeliggjøring av barns rettigheter.

Nettopp dette perspektivet, spenningen mellom visjon og virkeliggjørelse, kan karakterisere det århundres historie som vi snart skal bla om. To verdenskriger, Holocaust, Hiroshima, fascismens fall og marxismens miskreditt, hører også til dette århundres verdiarv. Og midt i århundret - en besinnelse på humanitet og
150 håp. FN-pakten og Menneskerettighetserklæringen. Det nye menneskesyn som ligger til grunn for FN-pakten, og det menneskerettighetsregime som etter den 2. verdenskrig, har utviklet seg om sivile, sosiale og økonomiske rettigheter, er den viktigste verdiarv fra dette århundre. Avkolonialiseringen er i store trekk gjennomført. Men den økonomiske imperialismens avvikling trekker ut fordi
155 den opptrer i stadig ny forkledning, i denne runde under dekknavnet globalisering.

Femtiårsfeiringen av FN-pakten og Menneskerettighetserklæringen, samtidig med ideologiens kollaps, har bidratt til å fokusere verdispørsmålene. Samtidig
160 fortsetter krigen - kall det gjerne den tredje verdenskrig, som ikke har begynnelse og ikke slutt og ofte uten klare fronter. Den foregår på alle kontinenter som etiske, religiøse, ressursmotiverte konflikter. Den forsterkes av politisk, religiøst og kulturelt motivert fundamentalisme - i kamp mot modernitet (i den islamske verden betyr postmodernisme å gå tilbake før moderniteten.)

165 Vi har nylig feiret LO's hundre-års jubileum - en påminnelse om at vi forlater dette århundre med en velstand og trygghet for arbeidsplasser og arbeidsmiljø som få land kan oppvise maken til. Velstand og trygghet for arbeidsplassene er en frukt av kamp for solidaritet og likestilling i det norske samfunn. Eller skal vi
170 si svar.

Velferdssamfunnets vekt på sosiale ordninger, trygder og pensjoner er et uttrykk for en verdikamp som har forenet det norske folk inntil i dag. Er vi på vei inn i et hårdere samfunn, med større sosial ulikhet, hardere konkurranse, og større tap
175 for de minst ressurssterke? Når herr Kark, arbeidende styreformann i det nyfusjonerte norsk-svenske selskap, stolt erklærer sin markedsverdi til å være minst 5 millioner per år, hva er da markedsverdien for en lærer, en sykepleier, en industriarbeider? Dette føyer seg inn i bildet av en tiltagende økonomisk ekshibisjonisme som må kjennes krenkende for mange av samfunnets slitere
180 som ikke vil eller kan bli børsnotert. Har fagbevegelsen og næringslivet noen gjennomslagskraft for moderasjon, før all tale om solidarisk lønnspolitikk utvikler seg til en ren farse?

185 På det globale plan har solidaritetstenkning vært videreført innenfor den internasjonale fagbevegelsen. Den har inspirert og bidratt på en avgjørende måte til en global rettsutvikling for arbeidslivet, gjennom ILO og en rekke relevante menneskerettighetskonvensjoner.

190 La dette stikkordsmessig være nok for å underbygge en påstand om at det avgjørende bidrag fra det 20. århundre til det neste århundres verdiorientering, blir ikke krigene, ikke bestialitetens seier, men de grunnleggende verdier som - tross all motsigelse i praktisk politikk - har fått universell oppslutning gjennom FN-systemet.

195 Debatten om hvorvidt de grunnleggende verdier for FN-systemet er vestlige, kristne, humanetiske verdier som er påtvunget den øvrige verden, har ikke vært overbevisende. Forsøket på å avvise menneskerettighetsargumenter for kritikk av indre statlige forhold ved å påberope seg "asian" eller andre verdier som skulle
200 tilsi en grunnleggende dobbelstandard av verdier i verdenssamfunnet har ikke fått gjennomslagskraft. Selv om regionale menneskerettigheters regimer har vært utviklet, som afrikanske, latin-amerikanske, eller religionsspesifikke som muslimske - eksisterer det en stor grad av konsensus og kompatibilitet og kompatibilitet på formuleringsnivå av menneskesyn og menneskeverd. Det er
205 ingen dårlig verdiarv fra dette paradoksets blodige århundre.

Jeg har lyst å utdype dette med kort minne om arbeidet i 90-årene i "Commission on Global Governance". Arbeidet som skulle legge verdigrunnlaget for en videreutvikling av FN-systemet, forgikk i fire
210 arbeidsgrupper: Global Values, Global Security, Global Development og Global Governance.

Når det gjelder temaet "Globale verdier", forsøkte kommisjonen å finne i hvilken utstrekning visse verdier kan sies å være universelle, og å identifisere og
215 fremme slike verdier som går ut over (trancenderer) økonomiske, etniske, religiøse, og sosiale motsetninger. I sitt arbeide undersøkte kommisjonen en hel rekke temaer fra det å skape et sett av pålagte ansvarsområder og rettigheter som springer ut av felles verdier, til å drøfte måter å utvikle og fremme universelle menneskerettighetsstandarder - både sivile og politiske, så vel som økonomiske,
220 sosiale og kulturelle rettigheter.

Kommisjonen drøftet også sammenhengen mellom rettigheter og plikter -

inkludert alle menneskers ansvar for å bidra til det felles gode (the common
225 good), og å holde sine regjeringer ansvarlig for sine handlinger.

I drøftelsen av de etiske normer som skulle være retningsgivende for folk og
regjeringer i forberedelsen til det 21. århundre, understreket kommisjonen
behovet for en felles visjon av verden som et fellesskap (community), og
230 betydningen av å anvende på dette fellesskap de verdier, prinsipper og
standarder som til nå har hjulpet verdenssamfunnet til sine høyeste resultater.

I denne forsamling vil det sikkert være forståelse for at jeg sier noe om
religionens plass i verdibildet i dag. Om vi vil ta det grunnleggende
235 verdispørsmål på alvor, kan vi ikke late som om religionene ikke eksisterer, eller
som om de bare er problemskapere for markedet. Verdiarenaen er fremfor noe
religionenes verden. Her finner vi grunnverdier som langt på vei er
sammenfallende når det gjelder menneskets egen verd, et ikke-materialistisk
menneskesyn, nestekjærlighetsbudet, og grunnleggende etiske normer til vern
240 om liv, eiendom, fellesskap og spiritualitet.

Det merkes i dag gjennomgående en større åpenhet for å vurdere religionens
rolle som positiv også i humanetisk verdiperspektiv, f.eks. i arbeidet for fred og
forsoning.

245

Den tyske filosofen Hans Georg Gadamer ble intervjuet i anledning sin 100-
årsdag. På spørsmål om hva han venter av fremtiden, han som har opplevd hele
dette århundre svarer han slik:

250 "Hvis jeg skal si det ganske drastisk, er det slik at vi i 400 år har hatt et nytt
sannhetsbegrep. Det er den galileiske fysikk, med alle dens kontingenser. Jeg kan
beundre denne vitenskapen på samme måten som ethvert annet menneske, men
hva har vi gjort for at denne enorme kunnskapen som vi har brukt for å
beherske natur og mennesker, skal virke riktig? Vi lever i dag i en ny krise. på det
255 globale nivå kan den kristne religionen overhodet ikke konkurrere. Av
fremtiden venter jeg, håper jeg på, nye samtaler mellom verdensreligionene.
Alternativet er verdens undergang."

Etter dette utsagnet spør intervjueren om Gadamer virkelig er så pessimistisk,
260 hvorpå Gadamer svarer: "Ja, om vi ikke utvikler en ny global solidaritet."
(Samtiden nr. 2/3 1999.)

Jeg lar i denne omgang Gadamer's bedømmelse av kristendommens konkurranseedyktighet ligge, det er ikke mitt ærend i denne sammenheng. Poenget er at Gadamer knytter religion og global solidaritet sammen. Vel og merke ikke som ønske om en religions hegemoni, men som et uttrykk for verdier og et menneskesyn hvor religion er en vesentlig dimensjon.

En annen vinkling på det samme spørsmål, som også berører vitenskap og religionsperspektivet som er antydnet hos Gadamer, er inskripsjonen på minnesmerket over ofrene for atombomben i Hiroshima: "Vi vet tusen ganger mer enn vi behøver å vite. Det som trengs er evnen til å føle og forstå."

Det er empatien, symbolspråket, ritualene som er religionens bidrag til menneskets identitetssøken i samfunnet mot slutten av dette århundre. Har ikke det også betydning for arbeidsliv og arbeidsetikk?

Religionenes rolle i bestrebelsene etter fred og forsoning er anerkjent også av FN-systemet. UNESCO's ambisiøse program "Culture of Peace" er forsterket med et parallelt program under tittelen "Roads of Faith". Generaldirektøren har oppnevnt en gruppe av religionsledere som rådgivere. Samtidig har UNESCO tatt opp temaet "Vitenskap og Verdier" for å drøfte "et av de største temaer i det kommende århundre: den motsetning eller komplimentaritet som eksisterer mellom vitenskapelige, religiøse og samfunnsmessige verdier".

Et av hovedpoengene i diskusjonen om Global Governance var individenes rolle, slik uttrykt ved et av medlemmene i kommisjonen, Adele Simmons: "Det å bygge forbindelser på tvers av forskjellige politiske, sosiale, økonomiske og kulturelle linjer er langt fra lett, men etterhvert som individenes rolle i global styring blir mer verdsatt, og etterhvert som vår erkjennelse av det globale fellesskap vokser, behøver vi å forstå bedre hva som motiverer mennesker, hva som inspirerer dem, og hva som får dem til å ønske å delta mer fullt og helt i å forme sin egen framtid. Det er forpliktelse på fellesverdier på individnivå som vil kunne gi oss mot til å forsøke å forandre velkjente mønstre av vold, korrupsjon, ufølsomhet og ulikhet (inequality). Det er ikke nok å proklamere fundamentale verdier. Vi må forsøke å finne ut hvordan vi kan oppmuntre en handlingsmåte som er i overensstemmelse med våre verdimål. Selv om den kontekst og de forutsetninger som omgir verdiene rundt omkring i verden, gjør at gjennomføringen av dem blir ulik og vanskelig, er det viktig å understreke både

hva som bør være og å anerkjenne hva som er."

305 Det er forøvrig interessant i dagens diskusjon om post-Kosovo og neo-Nato å minne om at denne kommisjonen drøftet grundig akutte temaer som konfliktforebygging, normer for kollektiv intervensjon, nedrustning og demobilisering etter borgerkrig.

310 Kommisjonen drøftet FN-Charterets uutnyttede potensial, og ønsket at sikkerhetskonseptet skulle utvides til å dekke økonomisk og miljømessig sikkerhet, så vel som andre trusler mot fred enn de som fremstår ved militær aggresjon. Globaliseringen må settes inn i dette perspektiv.

315 Jeg har tro på at Norge har forutsetninger for å spille en mye større rolle for en alternativ humanitær globalisering i det internasjonale samfunn, enn det hittil har sett. Vi kan være trygge på at de aller fleste norske næringslivsledere representerer et høyt samfunnsetisk engasjement med stor personlig integritet. Den høyt utviklede relasjon - og gjensidige avhengighet - mellom organisasjonene i arbeidslivet - er en garanti for "fair play". Vi har et våkent 320 kritisk nettverk av frivillige organisasjoner som både nasjonalt og internasjonalt følger med og har høy kompetanse både når det gjelder de aller fleste sider ved menneskerettighetsregimet og miljøspørsmål. Rolle- og ansvarsfordeling mellom statlige myndigheter, næringslivet og de frivillige organisasjoner, inkludert kirken, er et karakteristisk uttrykk for en fremtidsrettet utdyping av 325 demokratiet.

Det hører med til en historisk riktig fremstilling at fagbevegelsen har hatt forsprang på både kirken og arbeidsgiversiden i kampen for menneskerettigheter. Det er all grunn til å glede seg over den nye satsing fra 330 næringslivets side i løpet av de siste ti år, og det er grunn til å ha store forventninger til de initiativ som næringslivets organisasjoner har tatt opp for å ivareta den etiske utfordring på en rekke områder. Jeg vil ikke være med på å redusere verdien av dette engasjement til utelukkende å være pragmatisk motivert - og at det er godt for business. Det ville være å hevde at de som er våre 335 fremste næringslivsledere har stilt seg på siden av den samfunnsmoral som har formet vår historie og vår velstand. Mange av våre fremste næringslivsledere deltar i nasjonale og internasjonale fora som handler nettopp om næringsliv og etikk. I denne sammenheng er det grunn til å hilse velkommen og knytte forventninger til Regjeringens konsultative organ for menneskerettigheter og

norsk økonomisk engasjement i utlandet, KOMPakt.

Norge har fått et navn i verdenssamfunnet som en stormakt for fred. Vi har ikke annet å vise for oss enn forpliktelsene på grunnleggende menneskelige verdier, et folkelig basert menneskerettighetsengasjement og politisk vilje til å sette inn nødvendige ressurser - uten krav om gjenytelse. Skulle vi da ikke med våre rike oljeresurser og andre naturressurser og vår høye teknologi og faglige kompetanse, utfra det samme etiske grunnmotiv være i stand til å spille en rolle for et mer rettferdig økonomisk verdenssamfunn?

Om jeg skal uttrykke en bekymring, så vil det være at globaliseringen representerer en systemisk asymmetri mellom kapital og arbeider. Når spekulasjonsøkonomien kan håndtere i "split-seconds" milliarder av dollar, yen, eller euro - hjelper det lite med resolusjoner fra de fagorganiserte verden rundt. Vi trenger en offensiv fagbevegelse. Vi trenger næringslivsledere som vet at de er samfunnsledere og ikke bare bedriftsledere. Vi trenger klare politiske handlingsalternativer. Vi trenger en klar politisk vilje til å regulere markedet under demokratisk kontroll. Og vi trenger en moralsk båret harme på vegne av de fattige som for alltid vil bli stående utenfor det lovede marked. Er det utopisk å få til en alternativ globalisering, en globalisering av solidaritet i et forpliktende handlingsprogram hvor stat, næringsliv, fagbevegelse, frivillige organisasjoner og kirken spiller på lag? Om det er en utopi - så er den likevel realiserbar om vi bare vil forplikte oss. Jeg nevnte tidligere nye signaler fra Verdensbanken med større forståelse for de fattige og arbeidsledige. Jeg ser det faktum at MAI-avtalen (Multilateral Agreement on Investment), ble stanset, som et uttrykk for at det nytter å mobilisere mot allmektiggjøring av globaliseringsguden. Det er skremmende nok at såpass mange land var rede til å avgi suverenitet til et ikke-demokratisk regime, en ny global proteksjonisme av multinasjonale selskaper. Men der ble trukket en grense.

En ny økonomisk verdensordning ble på syttitallet tiet ihjel og tatt av den politiske dagsorden da prislappen lå på bordet. Global solidaritet koster. Vi kan ikke være naive om det. Spørsmålet er til syvende og sist om vi vil møte et nytt århundre med vilje til å betale det det koster å bygge en mer solidarisk verden.

Om ideologiene er døde, så lever menneskene videre. De fattige trenger vår solidaritet basert på et menneskesyn som er universelt og ukrenkelig. Derfor trenger vi en humanitær alternativ globalisering i solidaritetens og

380 menneskerettighetens navn. Politikken må igjen få herredømmet over
økonomien. Og politikken må være et uttrykk for folkets vilje, i det nasjonale og
det globale samfunn - en vilje til frihet, likhet og rettferdighet.

385

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/verdien-av-verdier>

390

395

400

405

410

415